

III.
HET MAASEIKER
VERTAALWOORDENBOEK:
AN-MAASEIKERS

**(De Mëzeikër Vërtaaldiksjënaer:
AN-Mëzeikërs)**

3.1 INLEIDING

Vanuit onze vaststelling dat de meeste **dialectsprekers hoofdzakelijk belangstelling hebben voor de dialectequivalenten** van de woorden in de algemene taal, maakten we ook een vertaalwoordenboek AN-Maaseikers.

Omdat we eveneens constateerden dat dialectgebruikers met mekaar vaak schriftelijk, meestal in mailvorm, in hun streektaal communiceren, **beperkten we ons** qua trefwoorden **niet tot stamwoorden**. Ook samenstellingen en afleidingen willen ze immers correct schrijven, wat zeker als die sterk afwijken van hun AN-pendants, een probleem kan zijn.

En hoewel we van ons vertaalwoordenboek zeker geen van Dale wilden maken, namen we ook woorden op die wellicht geen deel uitmaken van de basiswoordenschat. Ga je niet verder dan die 3.000 woorden die tot onze elementaire woordenschat behoren, dan stel je gebruikers al vlug teleur, meteen de reden waarom dit boek **een kleine 30.000 ingangen** telt.

In tegenstelling tot ons verklarend woordenboek (deel 1, 1426 blzn.), waarin wij bij de uitwerking van de trefwoorden het fulloptionprincipe toepasten, legden wij ons in ons vertaalwoordenboek een aantal beperkingen op. We vermeldden natuurlijk **wel de lexicale categorie**. Betreft die woordsoort een substantief, dan namen wij doorgaans het meervoud en het diminutief op en gaven we ook aan of het om een de-woord of een het-woord ging.

Op de adjectieven lieten we meestal de trappen van vergelijking volgen.

Aangezien woorden **vaak meerdere betekenissen** hebben, registreerden we in onze dialectvertaling **de meest relevante daarvan**, waarbij we ook oog hadden voor **synoniemen**. Als het niet helder leek om welke woordbetekenis het ging, dan maakten we dat duidelijk met een **korte specificatie of een voorbeeldzin**.

En vermits ons woordenboek **meer wil zijn dan een zielige woordenlijst**, treft de gebruiker bij honderden lemma's ook de **bijzondere uitdrukkingen en woordverbindingen** aan.

Wetende dat deze meestal niet specifiek Maaseikers maar eerder karakteristiek zijn voor de **Maaskant** (Grensmaasvallei: Lanaken, Maasmechelen, Dilsen-Stokkem, Maaseik, Kinrooi) en zelfs voor het **Maaslands taalgebied**, kan ons woordenboek ook **belangstelling wekken bij mensen uit beide regio's**. Met wat goede wil kun je het Maaslands van Venlo in het noorden tot Eijsden/Riemst in het zuiden immers als één streektaal of regiolect beschouwen.

Terwijl we, waar het ons nuttig leek, hier en daar de **etymologie** opnamen, gaven we bij duizenden trefwoorden **ook het Franse, Engelse en/of Duitse equivalent**. Dit deden we omdat we ervoor vrezen dat op relatief korte tijd (een halve eeuw) ons dialect en op langere termijn (enkele eeuwen) ook het Nederlands naar dode talen zouden kunnen evolueren. **Het Nederlands blijkt immers meer en meer bloot te staan aan Engelse invloeden en zou met de tijd wel eens helemaal kunnen verengelsen.**

Met de genoemde vreemde talen, die stabiel van aard zijn, zullen toekomstige gebruikers gemakkelijker kunnen weten om welke dialectwoorden het in het boek gaat. **Toekomstige bewoners van onze stad zullen immers ook over 500 en 1.000 jaar willen weten welke talen hier ooit gesproken werden.**

Vanuit de wetenschap dat de nochtans waardevolle **Veldeke-spelling** zo dicht mogelijk bij het Nederlands aansluit, zagen wij ons genoodzaakt een **deels eigen coherente spelling** samen te stellen. Een spelling die niet zo nauw mogelijk aansluit bij het AN, maar die daarentegen de dialectische **uitspraak zo exact mogelijk wil weergeven**. Een streven dat ons trouwens echt gelukt is. In talloze reacties hebben gebruikers het namelijk unaniem over een gemakkelijk leesbare spelling met een juiste weergave van de uitspraak.

In onze spelling maken wij bovendien een verschil tussen dalende tweeklanken met een partiële ë-naslag en dalende tweeklanken met ë-naslag. Zo is luu(ë)tër (zeepwater) namelijk heel iets anders dan luuëtër (onzin) en is sloe(ë)t (gracht) helemaal verschillend van sloeët (slot). Dat deden we uit respect voor **onze toontaal, die niet twee maar drie toonhoogtes kent!** Betekenisonderscheidingen tussen fonemen (lettergrepen) door toonhoogtes worden in onze spelling dus duidelijk voorgesteld.

Het **Maaseiker stadsbestuur en de bij het boek betrokken medewerkers** zijn wij erkentelijk voor de uitgave van het boek en voor de daarbij aan de dag gelegde inzet.

Arnaud Latour, eredirecteur Atheneum Campus van Eyck, en zijn vader, **Richard Latour**, die hem assisteerde bij het nauwgezet en belangeloos nalezen van het boek, danken wij van harte voor hun uitgebreide correctiewerk.

Aangezien ook ons vertaalwoordenboek in hoofdzaak **bedoeld is voor toekomstige generaties**, pleiten wij in dit digitale tijdperk voor een **digitale terbeschikkingstelling voor tijdgenoten en toekomstige ‘mensengeslachten’**. Wij zijn ervan overtuigd dat de inwoners van deze stad dit van onze beleidsmakers ten stelligste verwachten.

De makers,
Theo Kees en Mady Colson

3.2 VERTAALWOORDENBOEK